

Pankkien sääntely ja riskialueet, Jaana Ladvelin

Määräykset ja ohjeet 2/2016 Rahoitussektorin kirjanpito, tilinpäätös ja toimintakertomus: Yhteenveto ja palaute lausunnoista

Viittaus	Kommentit perusteluineen (ja mahdollinen muutoluehdotus)	Finanssivalvonnan vastaus
Yleiset kommentit	<p>Kirjanpitolautakunta, Suomen Pankki ja Valtiovarainministeriö ovat ilmoittaneet, ettei niillä ole lausuttavaa.</p> <p>OP Ryhmä on ilmoittanut osallistuneensa Finanssiala ry:n lausuntoon eikä se näin ollen anna omaa lausuntoa.</p>	
Lukukohtaiset kommentit		
Luku 4, kohta 4.5 (58)	<p>Finanssiala ry ehdottaa määräysten ja ohjeiden ”Luottoriskin hallinta xx/2018” nimen ja numeron päivitystä koska kyseiset määräykset ja ohjeet on tarkasteluhetkellä jo julkaistu. (Määräykset ja ohjeet 4/2018 Luottoriskin hallinta rahoitussektorin valvottavissa)</p>	<p>Finanssivalvonta toteaa, että se päivittää kyseisen viitteen.</p>
Luku 9, kohta 9.3 (16)	<p>Finanssiala ry toteaa, että 9.3. kohta (16) Lain luottolaitostoiminasta 12 luvun 10 §:n 2 momentin mukaan luottolai-</p>	<p>Finanssivalvonta toteaa, että se on informoinut valtiovarainministeriötä LLL:n päivitystarpeesta sekä kysynyt valtiovarainministeriön kantaa siihen, että</p>

Pankkien sääntely ja riskialueet, Jaana Ladvelin

	<p>toksen on konsernitilinpäätöksessä sovellettava kansainvälisiä tilinpäätösstandardeja tilanteessa, jossa luottolaitos on tehnyt vuokrasopimuksen, jonka kohteena olevaan hyödykkeeseen perustuvat riskit ja edut siirtyvät olennaisilta osin vuokralleottajalle sopimuskauden alkaessa. Lain teksti viittaa pian kumottavaan IAS 17:än ja ei siten sellaisenaan asiallisesti sovellu 1.1.2019 voimaan tulevaan IFRS 16:n kaikkiin vuokrasopimuksiin erityisesti vuokralleottajan näkökulmasta kansallisissa konsernitilinpäätöksissä. Kirjanpitolautakunnan lausunto on annettu kattamaan ainoastaan KPL 5.5b:n soveltaminen. LLL tulisi päivittää tämän asian osalta. Asia tulisi ottaa myös huomioon määräysten ja ohjeiden konsernitilinpäätös-luvussa.</p> <p>Vaikka olennaisuus yleisenä tilinpäätösperiaatteena on lisätty kirjanpitolakiin (3 luku 2a§) ja mitä pykälää tulee myös LLL:n mukaan noudattaa luottolaitoksissakin, toivoo FA olennaisuuden käsitteen selkeyttämistä suhteessa erityisesti IFRS 16 soveltamisvelvollisuuteen pienten pankkien konsernitilinpäätöksissä, joihin esimerkiksi yhdistellään pelkkiä tytäryhtiöitä.</p>	<p>LLL 12 luvun 10.2 §:n 2 osalta, joka on identtinen KPL 5:5b:§:n kanssa, sovelletaanko vastaavasti kulloinkin voimassa olevaa IFRS –standardia. Valtiovarainministeriö on ilmoittanut, ettei sillä ole huomautettavaa asiaan.</p> <p>Kirjanpitovelvollisen tilinpäätöksen informaation olennaisuudesta säädetään kirjanpitolaissa, mitä kirjanpitovelvollinen itse arvioi laatiessaan tilinpäätöksiä julkaistavaksi. Finanssivalvonta toteaa, ettei se voi ottaa kantaa olennaisuuteen yksittäisen tilinpäätöksen (tässä IFRS 16 soveltamisvelvollisuus) osalta.</p>
<p>Luvut 11 ja 12 Kohdat 11.4 (29-31), (38)</p>	<p>Finanssiala ry toteaa, että luvun 11.4. Kohdan (38) aineellisten hyödykkeiden lisäksi myös tietyt aineettomat hyödykkeet voivat olla vuokrasopimuksen kohteena. Mahdollisuutta ei nyt ole huomioitu aineettomissa hyödykkeissä kohdissa (29-31).</p>	<p>Finanssivalvonta täsmentää ohjeistusta lisäämällä aineettomat hyödykkeet –tase-erään erikseen vuokrasopimuksen kohteena olevat aineettomat hyödykkeet (muutosten jälkeen kohta (31)). Samalla Finanssivalvonta toteaa, että IFRS 16.3 e):n mukaisesti aineettomiin hyödykkeisiin ei standardia sovelleta ja IFRS 16.4:n mukaan muihin aineettomiin hyödykkeisiin sen soveltaminen on vapaaehtoista.</p>

Pankkien sääntely ja riskialueet, Jaana Ladvelin

<p>Kohdat 11.7 (107), (118), (119)</p>	<p>Finanssiala ry ehdottaa, että kohtaan 11.4. (38) lisätään: "...tulee tällainen "käyttöoikeusomaisuuserä" eritellä liitetiedoissa IFRS 16.47 perusteella...". Nyt tekstissä käytetty vain termiä "hyödyke".</p> <p>Finanssiala ry toteaa, että Kohdasta (118) poiketen on vaihtoehtoisesti mahdollista kirjata kaupankäyntitarkoituksessa pidettävistä rahoitusinstrumenteista ja erikseen esitettävistä kytketyistä johdannaisista johtuvat korko- ja osinkotuotot sekä korkokulut arvopaperikaupan nettotuottoihin kohdan (119) mukaisesti. Tätä ala pitää hyvänä lisäyksenä. Huomioitavaa kuitenkin on, että kun osinkotuotot niistä tradingsalkkuun sisällytetyistä oman pääoman ehtoisista instrumenteista voidaan jatkossa sisällyttää arvopaperikaupan nettotuottoihin, tulisi kohdan (107) "Tuotot oman pääoman ehtoisista sijoituksista" tekstiä päivittää niin, että tämä huomioidaan kohdasta poikkeavana käytäntönä. Muuten kohdat ovat osinkojen osalta ristiriidassa keskenään.</p>	<p>Finanssivalvonta täsmentää kohdan (38) termin ehdotuksen mukaisesti (muutosten jälkeen kohta (39)).</p> <p>Finanssivalvonta täsmentää kohdan (107) tekstiä ehdotuksen mukaisesti (muutosten jälkeen kohta (109)).</p>
<p>Kohdat 11.7 (141), (143-145)</p>	<p>Finanssiala ry tiedustelee voiko Finanssivalvonta arvioida uudelleen luottotappioiden esittämispaikkaa tuloslaskelma-kaavassa. Tällä hetkellä määräysten ja ohjeiden kohdan (141) mukaan lopulliset luottotappiot tulee merkitä liiketoiminnan muihin kuluihin. Perusteluna uudelleenarvioinnille toteamme, että IFRS 9 ei ota kantaa tappion esittämispaikkaan tuloslaskelma-kaavassa. Lopulliset luottotappiot kasvattavat liiketoiminnan muita kuluja huomattavasti, mikä vaikuttaa kulu-tuotto –suhteeseen ja kulujen vertailtavuuteen eri ajankohtien ja eri toimijoiden välillä. IFRS-</p>	<p>Finanssivalvonnan edellisessä näiden määräysten ja ohjeiden päivityksessä, joka tuli voimaan 15.2.2018, säädettiin ensimmäisen kerran IFRS 9:n mukaisten odotettavissa olevien luottotappioiden esittämisestä. Koska IFRS 9 otti erikseen aikaisemmasta (IAS 39) poiketen kantaa myös lopullisiin luottotappioihin, säädettiin tässä yhteydessä myös niiden esittämisestä tuloslaskelmassa liiketoiminnan muissa kuluissa. Perusajatuksena oli, että</p>

Pankkien sääntely ja riskialueet, Jaana Ladvelin

<p>Kohta 12.4.9</p>	<p>raportoinnissa sekä myös FINREP-raportoinnissa pankit pääsääntöisesti esittävät lopulliset luottotappiot samalla rivillä odotettavissa olevien luottotappioiden kanssa. Lopullisten luottotappioiden osuus odotettavissa olevissa luottotappioissa voidaan tuoda esiin liitetiedoissa. FA toivoo, että asia huomioitaisiin niin, että mahdolliset muutokset tulisivat voimaan jo 31.12.2018</p> <p>11.7. Ehdotamme yllä olevan perusteella, että kohtiin (143) ja (144) tehtyjen lisäysten (alla) johdosta poistetaan kohta (141): ”Erään merkitään lopulliset luottotappiot IFRS 9.5.4.4 mukaisesti”.</p> <p>11.7. Ehdotamme yllä mainitun lisäksi, että kohtaan (143) lisätään teksti: Erään merkitään myös odotettavissa olevien luottotappioiden peruutukset ”ja jaksotettuun hankintamenoön kirjattujen rahoitusvarojen lopulliset luottotappiot”.</p> <p>11.7. Ehdotamme yllä mainittujen lisäksi, että kohtaan (145) lisätään teksti: Erään merkitään myös kohdassa (144) mainittujen rahoitusvarojen odotettavissa olevien luottotappioiden peruutukset, osakkeiden ja osuuksien arvonalentumistappioiden peruutukset ”ja kyseisten erien lopulliset luottotappiot”</p> <p>Finanssiala ry esittää, että liittyen yllä luvussa 11.7. ehdotamaamme kohdan (141) poistoon liitetiedon 12.4.9. Liiketoiminnan muut kulut erittelystä tulisi poistaa erittelyn kohta ”lopulliset luottotappiot” ja liittää lopullisten luottotappioiden erittely toiseen liitetietoon odotettavissa olevien luottotappioiden yhteyteen.</p>	<p>ensinnäkin, ne todellakin ovat luonteeltaan lopullisia ja toiseksi, muuta sopivaa paikkaa VM:n asetuksen mukaisesta kaavasta ei ollut löydettävissä. Finanssivalvonnalla ei ole valtuuksia lisätä rivejä asetuksen mukaisiin kaavoihin.</p> <p>Finanssivalvonta on arvioinut uudelleen lopullisten luottotappioiden esittämistapaa Finanssiala ry:ltä ja Suomen tilintarkastajat ry:ltä saadun palautteen pohjalta ja muuttaa esittämistavan niin, että lopulliset luottotappiot esitetään samassa tase-erässä odotettavissa olevien luottotappioiden kanssa (kohdat (144) ja (146) muutosten jälkeen). Odotettavissa olevat luottotappiot -erä eritellään tarkemmin liitetiedoissa (kohdat 12.4.9 (93) ja 12.4.11 (96) muutosten jälkeen).</p> <p>Muutos tulee voimaan 31.12.2018 lähtien.</p>
---------------------	---	--

Pankkien sääntely ja riskialueet, Jaana Ladvelin

	<p>Suomen tilintarkastajat ry toteaa, että määräyksen kohta 12.4.9 Liiketoiminnan muut kulut on herättänyt jonkin verran keskustelua. Määräyksen kohtaan Liiketoiminnan muut kulut sisällytettiin talvella ”lopulliset luottotappiot”. Määräys on selkeä ja edellyttää, että toteutuneet luottotappiot eriytetään luottotappiovarauksista, jotka esitetään tuloslaskelmassa ”odotettujen luottotappioiden” kohdassa.</p> <p>Käytännössä siis, kun aiemmalla kaudella tehty varaus osoittautuu aiheelliseksi voi käydä niin, että odotetut luottotappiot on positiivinen varauksen purun seurauksena ja muut kulut reilusti negatiivinen tappiototeutuksen osuessa eri tilikaudelle. Tässä on ollut keskustelua voiko tuloslaskelma näin antaa oikeaa kuvaa tilikauden kehityksestä? Asia heijastuu eri suhdelukuihin eri tavoin ja aiheuttaa jonkin verran haasteita tulokuvan ymmärtämiseksi.</p> <p>Sekä arvioidut että toteutuneet luottotappiot olisi järkevää esittää samalla rivillä.</p>	
--	--	--

Pankkien sääntely ja riskialueet, Jaana Ladvelin

<p>Kohta 12.3.13 (39)</p>	<p>- 12.3.23 Luottolaitoksen rahoitusvarojen ja -velkojen maturiteettijakauma (VMA 17 § 1 mom 6 kohta: saamisten maturiteetti tase-erittäin) vrt. Pilari III:ssa vaadittavat tiedot riskiperusteisten erien maturiteettijakaumasta, missä nämä tiedot annetaan kassavirroista. Määräysten ja ohjeiden kyseisessä liitetiedoissa määräyksenä esitetty maturiteettijakauma on puolestaan tarkemmalla tasolla kuin IFRS:n maturiteettijakauma.</p> <p>- 12.3.24 kohdat (58-60) Tase-erien erittely koti- ja ulkomaanrahan määräisiin ja samaan konserniin kuuluvilta yrityksiltä vrt. Pilari III-tiedot tase päävaluutoittain.</p> <p>- 12.4.5. Arvopaperikaupan nettotuotot kohta (88).</p> <p>Kuntarahoitus toteaa, että luvun 12.3.13 kohdan (39) mukaan liitetietoina on esitettävä taseeseen merkityistä aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä tilinpäätös- ja toimintakertomusA 17 §:n 2 momentin mukaiset tiedot. Edellä mainitun asetuksen mukaan liitetietona on ilmoitettava taseeseen merkityistä aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä erikseen tase-eräkohtaisesti tiedot</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) hankintameno tilikauden alussa, 2) lisäyksistä ja vähennyksistä tilikauden aikana samoin kuin siirroista erien välillä, 3) kertyneistä poistoista ja arvonalentumisista tilikauden alussa; 4) vähennyksiin ja siirtoihin kohdistuvista kertyneistä poistoista ja arvonalentumisista tilikauden alussa; 5) tilikauden suunnitelman mukaisista poistoista; 6) arvonalentumisista ja niiden palautuksista; 	<p>”Osakkeiden ja osuuksien jako julkisesti noteerattuihin ja muihin” vaatimukset perustuvat VMA 17§ 1 momentin 14-kohtaan</p> <ul style="list-style-type: none"> - kohdan 12.3.23 ”Luottolaitoksen rahoitusvarojen ja -velkojen maturiteettijakauma” vaatimus perustuu VMA 17§ 1 momentin 6-kohtaan. - kohdan 12.3.24 ”Tase-erien erittely koti- ja ulkomaanrahan määräisiin ja samaan konserniin kuuluvilta yrityksiltä” vaatimus perustuu VMA 17§ 1 momentin 7-kohtaan. - kohdan 12.4.5 ”Arvopaperikaupan nettotuotot” vaatimukset perustuvat VMA 16§ 1 momentin 4-kohtaan. <p>Kuntarahoituksen lausunnossaan esiin tuoma luvun 12.3.13 kohdan (39) aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden erittely perustuu VMA 17§ 2 momenttiin. VMA:n kaavassa ei ole eritelty käyttöoikeuteen perustuvia omaisuuseriä erilleen muista aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä. Näin ollen niitä ei voi jättää pois liitetietoerittelystä. Finanssivalvonta arvioi myös, että käyttöomaisuuserien muutostiedoilla on informaatioarvoa uuden sääntelyn vaikutusten arvioinnissa. Finanssivalvonta toteaa, että tilinpäätöksen laatija voi harkita myös olennaisuuden periaatetta esittämisen suhteen.</p> <p>Finanssivalvonta toteaa, että Valtiovarainministeriön tilinpäätös- ja toimintakertomusasetukseen sisältyviin liitetietovaatimukseen ei ole mahdollista tehdä</p>
---------------------------	---	--

Pankkien sääntely ja riskialueet, Jaana Ladvelin

<p>Kohta 12.4.9 (ks. edellä 11.7)</p> <p>Kohta 12.4.3</p> <p>Kohta 12.4.5 (86)</p>	<p>7) tilikauden aikana kirjanpitolain 4 luvun 5 §:n 3 momentissa tarkoitettulla tavalla hankintamenoon luetujen korkojen määrästä.</p> <p>IFRS 16.53 ei sisällä vaatimusta käyttöoikeuteen perustuvien omaisuuserien hankintameno ja kertyneiden poistojen esittämisestä erikseen tilikauden alussa ja lopussa. Määräys- ja ohjekokoelman tulisi olla linjassa IFRS 16 vaatimusten kanssa.</p> <p>Lausunnot luvun 12.4.9 osalta ks. luvun 11.7 lausunnot edellä.</p> <p>Finanssiala ry toteaa, että osinkotuotot määrätään eriteltävän 12.4.3 ”Tuotot oman pääoman ehtoista sijoituksista”-tuloserän yhteydessä. Kyseisessä erässä erikseen määrätään eriteltävän kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviin rahoitusvaroihin luokitelluista sijoituksista saadut osinkotuotot, vaikka nämä osingot eivät liity enää tähän tuloserään, jos sovelletaan arvopaperikaupan tuottojen ja kulujen kirjaamiseen nyt annettua vaihtoehtoa.</p> <p>Luvun 12.4.5 kohta (86) Arvopaperikaupan nettotuotot ei puolestaan pyydä erittelemään erikseen osinkotuottoja kyseiseen liitetietoon. Kun on tarkoitus liittää arvopaperikaupankäyntiin liittyvien instrumenttien osingot tähän erään niin niistä tulisi ohjeistaa liitetietojen osalta tarkemmin tässä yhteydessä.</p>	<p>muutoksia näiden määräysten ja ohjeiden päivityksen aikataulussa. Kyseisiä liitetietovaatimusten päivitystoiveita tullaan harkitsemaan siinä vaiheessa, kun ko. asetukseen on seuraavan kerran mahdollista tehdä muutoksia.</p> <p>Lopullisia luottotappioita koskevat lausunnot (luku 12.4.9) on käsitelty edellä luvun 11.7 lausuntojen yhteydessä.</p> <p>Finanssivalvonta toteaa, että se lisää kohdan (83), jossa säädetään vaihtoehtoisesta esittämistavasta oman pääoman ehtoisten sijoitusten tuotolle.</p> <p>Finanssivalvonta toteaa, että se täsmentää osinkotuottojen esittämistä ehdotuksen mukaisesti. (Muu- tosten jälkeen kohta (87).</p>
--	---	--